

РЕЦЕНЗИЯ

от **проф. д-р Екатерина Иванова Михайлова**, преподавател по история на държавата и правото в департамент „Право“ на НБУ, професионално направление 3.6 Право, в качеството ми на член на научното жури съгласно Заповед № 3-РК-83 от 09.01.2023 г. на Ректора на НБУ

по процедура за защита на **дисертационен труд** на тема:

„Структура, организация и процесуални основи на първоинстанционното гражданско производство в България от 1878 до 1948 г. и

сравнение с настоящата уредба“

за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ от кандидат:

Александър Велинов Ангелов,

докторант на самостоятелна подготовка, отчислен с право на защита

в докторска програма „История на държавата и правото“,

професионално направление 3.6 Право, научна специалност История на държавата и правото, НБУ

Обща характеристика на дисертационния труд и представените материали. Значимост на изследвания проблем в научно и научно-приложно отношение.

Дисертационният труд озаглавен „Структура, организация и процесуални основи на първоинстанционното гражданско правораздаване в България в периода от 1878 г. до 1948 г. и сравнение с настоящата уредба“, изготвен от докторанта Александър Ангелов е пространно изследване, което е фокусирано върху основните моменти от развитието на правораздаването по граждански дела в страната ни – в частност върху развитието на първоинстанционното гражданско правораздаване. Изследването е надхвърлило задачата да събере, систематизира и анализира първоинстанционното гражданско правораздаване в България в периода от 1878 г. до 1948 г. и се е насочило и към сравнение с действащата към момента правна уредба, като на тази основа докторантът е направил изводи за това дали

някое законодателно решение се явява по-удачно в сравнение с друго и въз основа на констатирани положителни примери от историята са изведени предложения за надграждане и подобряване на действащото право.

На основата на направеното комплексно научно изследване се представя взаимовръзката между развитието на съдебните учреждения и процесуалните основи на дейността им от една страна, а от друга – се търсят редица отговори, които не биха могли да бъдат открити в случай, че се изследва само структурата или само процесуалната регламентация, или пък ако се разглеждат темите само от историческа или само от юридическа страна.

Целите и задачите, поставени в дисертационния труд, са ясно и точно формулирани. Като основна задача е формулирано да се изведат положителни и отрицателни примери за законодателни решения, съответно да се направят изводи за възможно надграждане на действащото ни право, както и в допълнение към това да се изясни действителният смисъл на някои правни норми чрез автентичните идеи, които са вложени в тях.

Докторантът Александър Ангелов, изхождайки от комплексния характер на изследването, си е послужил с различни методи – исторически, логически (индукция, дедукция, анализ, синтез, аналогия), системен метод и моделиране, сравнително-исторически, сравнително-правен и други. Това прави изследването уникално тъй като обхванатата материя не е проучвана по този начин досега в българската правно-историческа наука. Видно е, че дисертационният труд е разработен самостоятелно и не повтаря други научни изследвания със сходна тематика.

Докторантът с работата си показва, че познава поставените и разработени теми. Самият той е действащ съдия и материята, която изследва разкрива научния и научно-приложния му интерес към нея. Изследването не се е задоволило с това да ни се предостави знание за миналото, а това знание е анализирано с цел да се приложи в настоящето, както и в бъдещето. Разработеният дисертационен труд показва висока степен на познаване на проблемите на първоинстанционното гражданско правораздаване в България като ги обогатява с образците от миналото и настоящето.

Дисертационният труд е с обем от 340 страници и е структуриран по следния начин: увод, три глави и заключение. В първа глава се разглежда структурата и организацията на първоинстанционното гражданско правораздаване в България в периода 1878 – 1948 г. Втората глава е посветена на процесуалните основи на първоинстанционното гражданско

правораздаване в България и редът, по който са провеждани производствата. В трета глава е разгледана структурата, организацията и процесуални основи на първоинстанционното гражданско правораздаване в България към настоящия момент и сравнение с уредбата в периода 1878 – 1948 г.

В дисертационния труд са цитирани 37 автори и 14 нормативни акта. Цитирането е направено коректно, а големият брой автори и нормативни актове, посочени от докторанта Александър Ангелов говорят за задълбочено изследване на материята, предмет на дисертационния труд. Авторите и нормативните актове са от различни времеви периоди – от настоящето до миналия и по-миналия век, което само по себе си показва обширно и задълбочено изследване на темите от дисертационния труд.

Научни и научно-приложните постижения на кандидата, съдържащи се в представения дисертационен труд и публикациите към него, включени по процедурата

Приемам изцяло констатациите на докторанта Александър Ангелов за научните и научно-приложни приноси от направеното от него изследване. Бих желала да ги отбележа, а именно:

1. Изясняване на основни въпроси, попадащи в предмет на изследването, както и в изготвянето на предложения за надграждане на действащото ни законодателство, а именно – развитието на първоинстанционното гражданско правораздаване в България в периода от 1878 г. до 1948 г. и сравнението с настоящата уредба, включително засегнатите във времево и предметно отношение разбирания относно съдебната практика по основни въпроси, отнасящи се до разглеждането на гражданските производства. Също така изследване на развитието на съдебните учреждения и вътрешната им организация, както и начинът, по който е осигурявано кадровото им функциониране.
2. Проследяване развитието на заповедното производство и същността на този институт чрез онагледяване на различните форми, в които се е проявявал. Анализът на тази материя е довела до предложения от страна на докторанта за законодателни решения, които се основават на изследването на отменените нормативни актове.
3. Направените предложения за усъвършенстване на действащото законодателство, което се основава на изследваната историческа-правна материя:

- Предоставяне правомощие на съдебните помощници за самостоятелно произнасяне по въпроси, отнасящи се до администриране на делата;

- Императивно регламентиране на местната подсъдност по иски срещу кредитополучател (който е потребител), по силата на което същите да бъдат предявявани пред съда по настоящия адрес на ответника, съответно при липса на такъв по постоянния, независимо дали искът е насочен и срещу други лица и едновременно с това наличието на правомощие на съда да следи служебно за тази подсъдност, с цел препятстване на злоупотреба с правото на ищеца на избор на компетентен съд;

- Въвеждане на задължение за гражданския съд винаги да изготвя проект за доклад по делото и да запознава с него страните преди първото открито съдебно заседание, освен в случаите, когато това изготвяне е невъзможно, поради необходимостта от изясняване и конкретизиране на фактическите твърдения на страните, което да бъде извършено в съдебно заседание;

- Регламентиране в ГПК на възлагане на разноските, свързани с производството по оспорването на истинността на документ на страната, която е загубила спора. Така се създава гаранция, че това право се използва добросъвестно и се избягва неоснователното забавяне на процеса;

- Въвеждане на изключение по отношение на изискуемата преценка на доказателствата при постановяването на съдебното решение в случаите, когато между събраните доказателства не са налице противоречия, по аналогия от съществуващата възможност в НПК;

- Регламентиране на възможността за постановяването на съдебно решение по граждански дела в определени хипотези, без преди това да е провеждано открито съдебно заседание;

- Въвеждане на правомощие на съда в заповедното производство да извършва преценка за изтекла погасителна давност по отношение на претендираното вземане, като се преценяват включително и твърденията в заявлението за спирането и прекъсването ѝ.

Заявените от докторанта Александър Ангелов приноси в дисертационния труд показват, че кандидатът притежава задълбочени знания в материята, която е изследвал и теоретично, и практически. Също така спокойно може да бъде направен и изводът, че кандидатът е специалист в изследваната материя и може да прави самостоятелни научни

изследвания. Представеният ни дисертационен труд съдържа както теоретични обобщения, така и решения на научни или научно-приложни проблеми.

Докторантът Александър Ангелов кандидатства в този конкурс освен с дисертационния си труд и със следните публикации:

- „Историята на Софийски районен съд през призмата на уредбата на основния първоинстанционен съд в България“ – публикувана в списание „Общество и право“, бр. 8/2021 г.

- „Развитие на законодателството относно приканването на страните към спогодба в съдебното производство“ – публикувана в списание „Общество и право“, бр. 10/2021 г.

- Доклад на тема „Развитие на заповедното производство в България“, изнесен на XI-та национална конференция на докторантите, постдокторантите и младите учени в областта на правните науки, организирана от ИДП при БАН, 2 – 4 юли 2021 г., гр. Казанлък, който е приет за публикуване в „Сборник с доклади от XI-та национална конференция на докторантите, постдокторантите и младите учени в областта на правните науки“, ИДП-БАН, 2021 г.

И трите публикации имат отношение към темата на дисертационния труд и показват трайния интерес на кандидата към разработените теми и систематичното му отношение при изследване на материята.

Лични качества на автора

Кандидатът Александър Ангелов е магистър по право и магистър по финанси. Работил е като инспектор в Министерство на вътрешните работи, а от 2007 г. като съдия. През 2016 г. е командирован като национален експерт в Мисията на ЕС в Косово. От 2017 г. до настоящия момент е председател на Софийски районен съд.

Между департамент „Право“ на НБУ и Софийски районен съд има сключено споразумение за партньорство и голяма част от студентите от програма „Право“ в НБУ осъществяват практиките си именно в този съд. Докторантът Александър Ангелов е участвал с приветствие в церемония при дипломирането на студентите ни. Включвал се е и в инициативи на НБУ, поради което имам наблюдения и за личните качества на кандидата. Той се отличава не само с интереси към съдопроизводството, но е налице и мотивация за разширяване на познанията му в областта на правната наука. Освен това съдия Александър

Ангелов е част от екипа, който е създал документалния филм „140 години Софийски районен съд“ <https://www.youtube.com/watch?v=m0Npd8aLaBQ>, факт, който потвърждава интереса на кандидата към изучаване на миналото в областта на правораздаването и създаването на памет за предците ни.

Дисертационният труд на докторанта Александър Ангелов според мен би представлявал интерес както за практикуващите юристи така и за лица, които се интересуват от развитието на правната наука и правоприлагането, поради което препоръчвам на кандидата да публикува своята разработка, предмет на настоящата процедура: „Структура, организация и процесуални основи на първоинстанционното гражданско правораздаване в България в периода от 1878 г. до 1948 г. и сравнение с настоящата уредба“.

Заключение

След като се запознах с представените в процедурата дисертационен труд и придружаващите го научни трудове и въз основа на направения анализ на тяхната значимост и съдържащи се в тях научни и научно-приложни приноси, потвърждавам, че представеният дисертационен труд и научните публикации към него, както и качеството и оригиналността на представените в тях резултати и постижения, отговарят на изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за неговото приложение и Наредбата за развитието на академичния състав на НБУ за придобиване от кандидата Александър Велинов Ангелов на образователната и научна степен „доктор“ в научната област на висше образование: професионално направление 3.6 Право, научна специалност История на държавата и правото.

Кандидатът удовлетворява минималните национални изисквания в професионалното направление и не е установено плагиатство в представените по конкурса научни трудове.

Въз основа на гореизложеното, препоръчвам на Научното жури да присъди на Александър Велинов Ангелов, докторант на самостоятелна подготовка, отчислен с право на защита в докторска програма „История на държавата и правото“, по процедура за защита на дисертационен труд на тема: „Структура, организация и процесуални основи на първоинстанционното гражданско производство в България от 1878 до 1948 г. и сравнение

с настоящата уредба“ придобиването на образователна и научна степен „доктор“ в научната област на висше образование: професионално направление 3.6 Право, научна специалност История на държавата и правото.

Дата: 08.02.2022 г.

Подпис:

проф. д-р Екатерина Михайлова